

Zaļais iepirkums pašvaldībās energoefektivitātei

PRIMES

Rēzekne, 11.03.2015.

Projekts:

- **Projekta galvenais mērķis** ir veicināt un sekmēt pašvaldību kapacitāti Zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) principa ieviešanā, pašvaldībās veiktajos iepirkumos pakalpojumu un preču iegādē, sniedzot apmācības dažādos zaļā publiskā iepirkuma sektoros
- **Projekta ilgums** ir 36 mēneši, no 2013. gada 1. novembra – 2016. gada 31.oktobrim.
- **Ieguvumi pašvaldībām:**
 - bezmaksas apmācības
 - ekspertu piesaiste ZPI izstrādei, ko finansē projekts
 - izstrādātas vadlīnijas, apmācību materiāli, ekspertu tehniskais atbalsts
 - aprēķinu metodes ieguvumu un ietaupījumu noteikšanai
 - semināri, enerģijas dienas, u.c. pasākumi

Kas ir Zaļais iepirkums?

ES direktīva 2014/24/ES

- tāds publiskais iepirkums, kas sekmētu videi draudzīgu un energoefektīvu preču un pakalpojumu attīstību un izplatīšanos.

Zaļā iepirkuma principi ir integrēti arī ES iepirkuma direktīvās un Latvijas publiskā iepirkuma likumdošanā. Tas ir līdzeklis ceļā uz ilgtspējīgu attīstību.

Kāpēc valsts un pašvaldību iestādēm būtu jāievieš ZPI:

1. valstij jārāda labais piemērs, lai iedzīvotāji tam sekotu;
2. var būtiski palielināt pieprasījumu pēc videi draudzīgām precēm;
3. ZPI ieviešana nodrošina labāko preci/pakalpojumu par zemāko cenu.

Galvenie uzdevumi ir:

- kopējā patēriņa samazināšana;
- samazināt dabas resursu patēriņu;
- samazināt piesārņojumu;
- energoefektivitāte

Normatīvais regulējums Latvijā

2015. gada 17.februāra Ministru Kabineta sēdē ir apstiprināts "Zaļā iepirkuma veicināšanas plāns 2015.-2017.gadam "

Saskaņā ar šo plānu, sākot ar 2015.gadu iepirkumi, kas tiek plānoti no valsts un pašvaldību budžeta un kuriem tiek piemērots ZPI, sasniedz vismaz 15% finansiālā izteiksmē no kopējā valsts un pašvaldību iestāžu veikto iepirkumu apjoma, 2016.gadā 20% un 2017.gadā 30%. Ņemot vērā, ka 2013. vidēji valstī un pašvaldībās ZPI finansiālā apjoma ziņā sasniedza tikai 7%, tas prasa konsekventu rīcību pašvaldībām, turpmāk aktīvi ieviešot ZPI.

PRIMES atbalstītās produktu grupas:

- Siltumizolācija (ar zaļā iepirkuma kritērijiem varat iepazīties šeit: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/insulation_lv.pdf)
- Transportlīdzekļi (http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_lv.pdf)
- IT aprīkojums sabiedriskās ēkās (http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/office_it_equipment_lv.pdf)
- Apgaismojumam – ielu apgaismojumam (http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/street_lighting_lv.pdf) un iekštelpu apgaismojumam (http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/indoor_lighting_lv.pdf)
- Apkures sistēmas un atjaunojamie energoresursi (http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/construction_GPP_product_sheet_lv.pdf)
- Sabiedrisko ēku rekonstrukcija (http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/construction_GPP_product_sheet_lv.pdf)

Zaļā publiskā iepirkuma vadlīnijas

<http://www.iub.gov.lv/node/62>

http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm

Buying Green! (Angliski)

Videi nekaitīga iegāde! - Zaļā publiskā iepirkuma rokasgrāmata Videi draudzīga valsts iepirkuma rokasgrāmata (2004.g.) (Angliski)

Zaļā publiskā iepirkuma preču un pakalpojumu lapas (arī latviski)

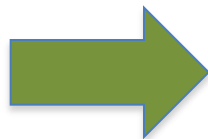
- Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi
- Būvniecība
- Mēbeles
- Tekstilizstrādājumi
- Logi, stiklotas durvis un jumta logi
- Siltumizolācija
- Grīdas segums
- Sienu paneļi
- zaļā iepirkuma veicināšanas kritēriji dažādām preču un pakalpojumu grupām (pieejami arī latviešu valodā) http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Svarīgākās ietekmes: kā tās samazināt? I

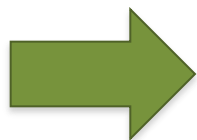
Zaļā publiskā iepirkuma vadlīnijas

Enerģijas izlietojums
apsildīšanai,
dzesēšanai,
ventilācijai, karstajam
ūdenim un elektrībai
CO₂ emisijas, ko šis
patēriņš rada

- Augsta ēku energoefektivitāte
- Augstas energoefektivitātes standarti apsildīšanas, dzesēšanas, ventilācijas un karstā ūdens sistēmām, kā arī elektroniskajām ierīcēm
- Garantētās energoefektivitātes līgumi ar energopakalpojumu uzņēmumiem
- Atjaunojamo enerģijas avotu un augstas efektivitātes koģenerācijas izmantošana

Dabas resursu
izmantošana

- Dzīves cikla pieeja
- Ilgtspējīgā veidā iegūtu resursu un būvniecības/izolācijas materiālu izmantošana

Svarīgākās ietekmes: kā tās samazināt? II

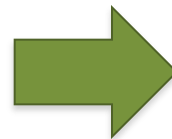
Saldūdens resursu patēriņš gan būvniecības, gan ekspluatācijas stadijā

Efektīvas ūdens taupīšanas tehnoloģijas

Samazināt saldūdens izmantošanu būvniecībā

Cilvēka veselībai un apkārtējai videi kaitīgu vielu emisija un gaisa un ūdens piesārņojums

Netoksisku būvniecības materiālu izmantošana

- būvniecības materiālu ražošanas un iznīcināšanas procesā

Aizstājējvielu un aizstājējmateriālu izmantošana bīstamas vielas saturošo būvniecības materiālu vietā

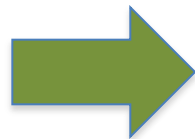
Nelabvēlīga ietekme uz ēku lietotāju veselību

- ko rada veselībai bīstamas vielas saturoši būvniecības materiāli

+ Paplašināt no atjaunināmām izejvielām izgatavotu būvmateriālu pieejamību

Svarīgākās ietekmes: kā tās samazināt? III

CO₂ emisijas, ko rada celtniecības materiālu un izstrādājumu pārvadāšana

- Energoefektīvu transportlīdzekļu izmantošana pārvadājumu veikšanai un darbam būvlaukumā
- Pielietot efektīvas vadības sistēmas piegāžu ķēdēs

Atkritumu radīšana

- Samazināt atkritumu apjomu un nodrošināt nojaukšanas darbos radīto atkritumu un būvgružu atbilstīgu apsaimniekošanu

Carnikavas piemērs:

Carnikavas novada izglītības iestāžu pārbūve

Carnikavas novada pamatskolas un PII „Riekstiņš”, Mūzikas un mākslas skolas, bibliotēkas, sporta kompleksa un teritorijai pieguļošo ielu pārbūve, izmantojot Zaļā iepirkuma, ilgtspējīgas būvniecības un energoefektivitātes principus visā projektēšanas, būvniecības un ekspluatācijas procesā.

Piebūvējot jaunus korpusus pie esošās Carnikavas novada pamatskolas ēkas, radīt funkcionālu, harmonisku, arhitektoniski izteiksmīgu vidi, veselīgus un ērtus darba apstākļus.

Veikt esošās Mūzikas un mākslas skolas ēkas tehniski ekonomisko izvērtējumu ēkas rekonstrukcijai vai nojaukšanai.

Carnikavas piemērs:

Veikt ēkas dzīves cikla izmaksu analīzi sekojošās pozīcijās:

- projektēšanas un būvniecības izmaksu efektivitāte ēkas dzīves ciklā 10 gadiem (ar apkures siltuma enerģijas patēriņu $<30\text{kWh/m}^2$ gadā)
- iekārtu un materiālu dzīves cikla analīze - apkopes un nomaiņas izmaksas;
- siltumenerģijas un elektroenerģijas izmaksas 10 gadu periodā.

Galvenās prasības gandrīz nulles enerģijas ēkām:

- enerģijas patēriņš apkures vajadzībām sastāda ne vairāk kā 30 kWh/m^2 gadā, vienlaikus nodrošinot telpu mikroklimata atbilstību normatīvo aktu prasībām būvniecības, higiēnas un darba aizsardzības jomā;
- kopējais primārās enerģijas patēriņš apkurei, karstā ūdens apgādei, mehāniskajai ventilācijai, dzesēšanai, apgaismojumam sastāda ne vairāk kā 95 kWh/m^2 gadā.

Ēkā izmanto augstas efektivitātes sistēmas, kuras:

- Apgaismojumam ir jābūt energoefektīvam - vismaz 75 lm/W ;
- nodrošina ne mazāk kā 75% ventilācijas siltuma zudumu atgūšanu apkures periodā;
- vismaz daļēji nodrošina atjaunojamās enerģijas izmantošanu;
- ēkā nav uzstādītas zemas lietderības fosilo kurināmo apkures iekārtas.

Carnikavas piemērs:

- energoefektīvu un AER tehnoloģijām piemērotu objektu projektēšana; iekļaujot, ja iespējams, projektā noteiktu enerģijas pieprasījumu uz m², ietverot šajā rādītājā apsildīšanai, dzesēšanai, apgaismošanai un ventilācijai nepieciešamo enerģijas daudzumu;
- augstas efektivitātes koģenerācijas un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošana;
- vides kritērijiem atbilstošu būvniecības materiālu un izstrādājumu izmantošana; *Jāveic vietējo materiālu pielietošanas iespēju izvērtējums. 5% no būvprojektā izmantotajiem materiāliem jābūt ar pārstrādātu/ otrreizējas izmantojamības izcelsmi, to apliecinot ar ekomarķējumu, kas uzrāda pārstrādātā satura procentuālo attiecību, vai ražotāja deklarācijām.*
- ūdens resursu efektīva izmantošana, atkritumu daudzuma samazināšana;
- peldbaseina remonts: (izvērtēt saules kolektora uzstādīšanas iespējas (izmaksas un ieguvumu)- ūdens uzsildīšanai);
- Izvērtēt iespējas koku saglabāšanai teritorijā.

Carnikavas piemērs:

Jāpielieto veselībai droši iekšējās apdares materiāli:

1. Pretendentiem ir jāapliecina, ka ēkā netiks izmantoti šādi materiāli/vielas:

- *izstrādājumi, kas satur sēra heksafluorīdu (SF6);*
- *iekštelpu krāsas un lakas, kurās šķīdinātāji (gaistoši organiskie savienojumi (GOS) ar vārīšanās temperatūru – līdz 250 ° C) pārsniedz šādu līmeni:*
- *sienas krāsām (saskaņā ar EN 13300): 30 g/l (bez ūdens),*
- *citām krāsām, kuru izkliedes līmenis ir vismaz 15 m²/l un pārklājuma necaurredzamība sasniedz 98 %: 250 g/l (bez ūdens),*
- *visiem citiem izstrādājumiem (tostarp krāsām, kas nav sienas krāsas un kuru izkliedes līmenis ir mazāks par 15 m²/l, lakām, beicēm, grīdas pārklājumiem un grīdas krāsām un līdzīgiem izstrādājumiem): 180 g/l (bez ūdens).*

2. Jāatsakās no materiāliem, kas satur > 0,1% īpaši bīstamas vielas

(<http://echa.europa.eu/addressing-chemicals-of-concern/authorisation/recommendation-for-inclusion-in-the-authorisation-list/authorisation-list>) vai to kandidātus

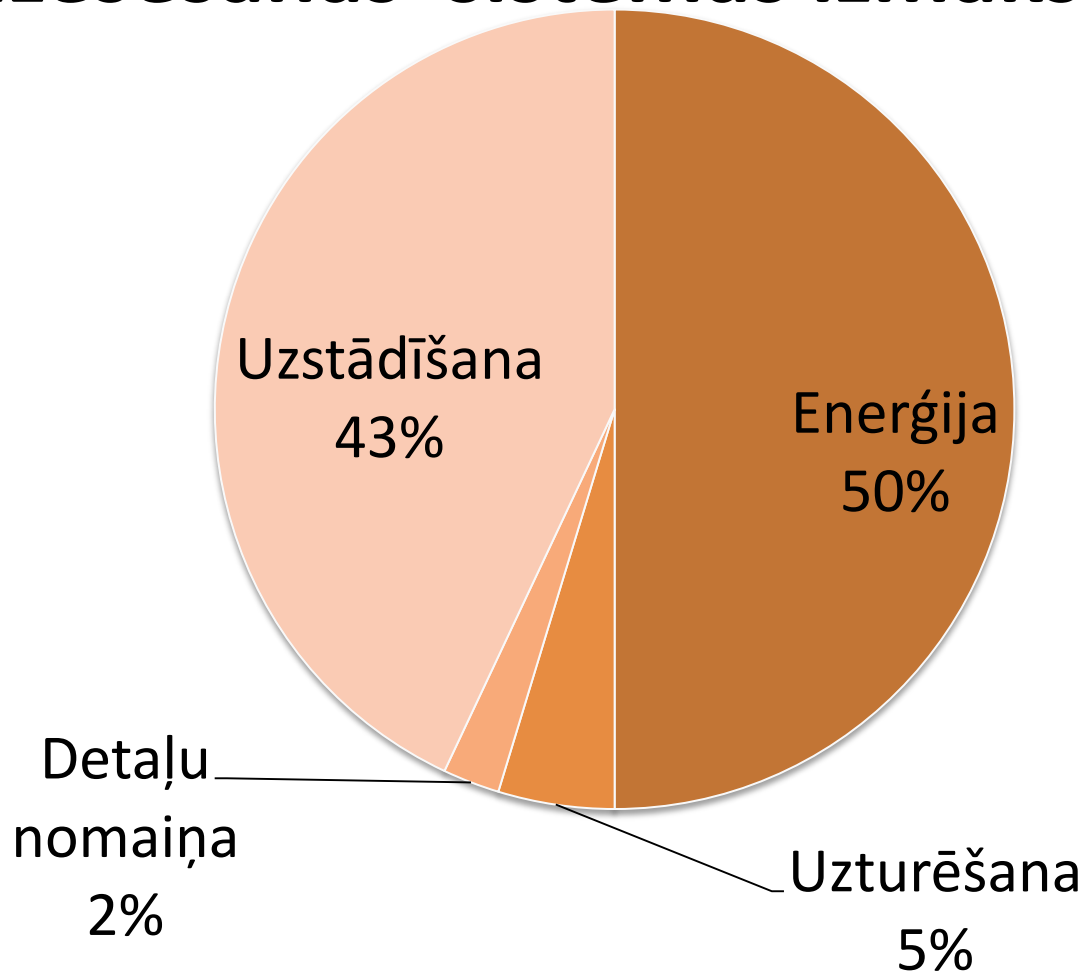
(<http://echa.europa.eu/web/guest/candidate-list-table>). Šādu materiālu izmantošana pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, ja nav pieejamas drošākas alternatīvas.

3. Jāatsakās no PVC grīdas segumiem.

Celtnes dzīves cikls

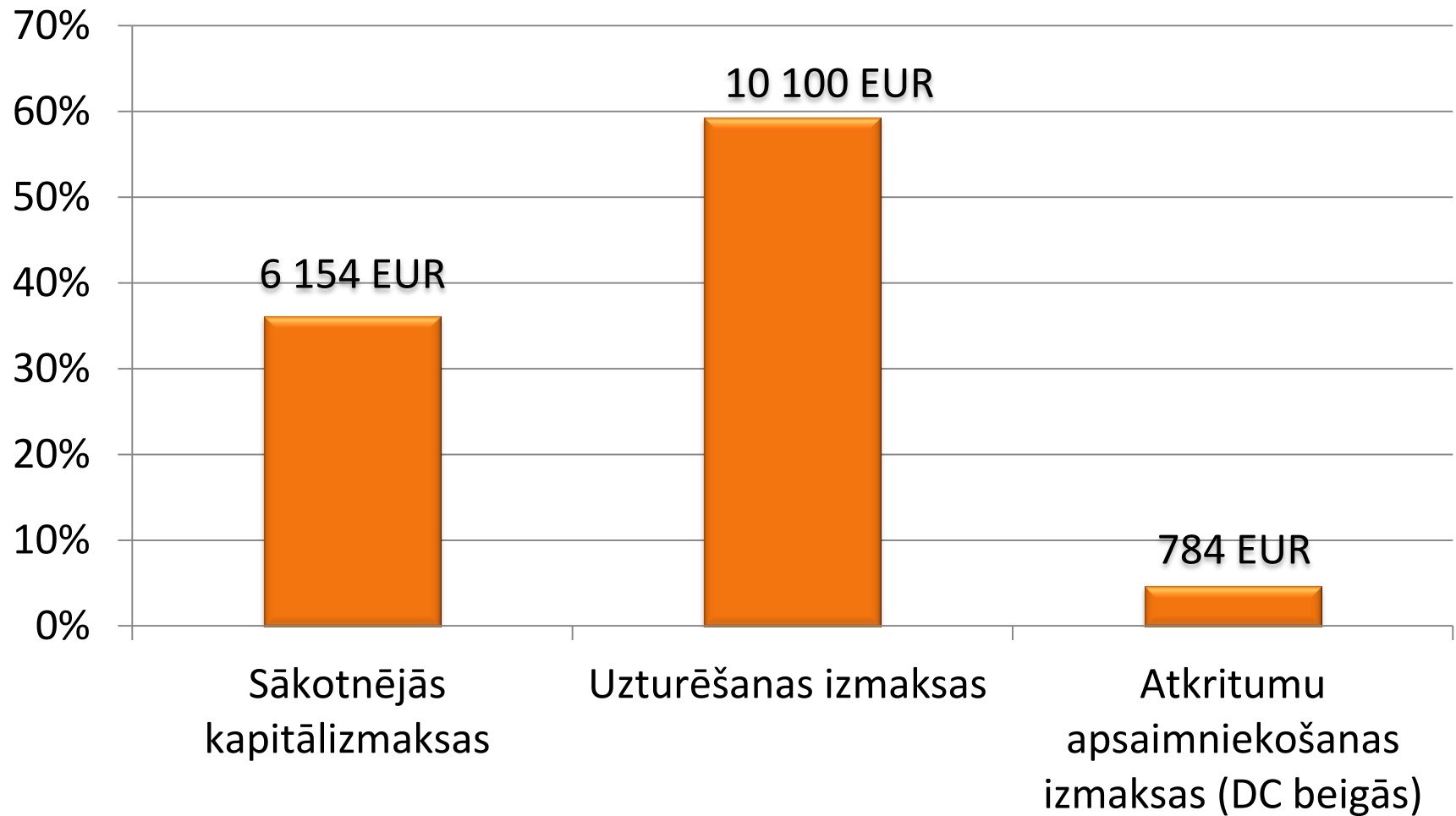

Siltumapgādes, ventilēšanas, dzesēšanas sistēmas izmaksas

Dzīves cikla izmaksu analīze.

Velēnu jumta izmaksas

Avots: Peri G. et al., The cost of green roofs disposal in a life cycle perspective: Covering the gap, Energy Volume 48, Issue 1, 2012, 406 - 414

Citi zaļo kritēriju avoti būvniecībā

- Zaļā publiskā iepirkuma vadlīnijas
 - <http://www.iub.gov.lv/node/62>
 - http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm
- Ziemeļu gulbja ekomarķējuma kritēriji
 - <http://www.nordic-ecolabel.org/criteria/>
- Eiropuķītes ekomarķējuma kritēriji
 - <http://www.vpvb.gov.lv/lv/ekomarkejums/kriteriji>
 - <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>
- BREEAM un citi standarti

Latvijas vides investīciju fonds

zane.ramane@lvif.gov.lv

jana.simanovska@lvif.gov.lv

www.lvif.gov.lv

+371 67845111

Paldies!

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union